

John Barnes
ERDVĖLAIKIO SPĄSTUOSE
Mokslinis fantastinis romanas

Astronomas Lailas Peripatas gyvena pasaulyje, kuriame viešpatauja dvylika Reichų ir dvi Imperijos, kuriame realybės beveik neįmanoma atskirti nuo virtualybės, pasaulyje, kuriame vieni žmonės tvirtina, jog egzistuoja Jungtinės Amerikos Valstijos, kiti - jog tai Amerikos Reichas, dar kiti - jog ta šalis vadinasi Apsivaliusiųjų Krikščionių Sandrauga. Lailas Peripatas panoro išsiaiškinti šių prieštaravimų priežastis. Ir iškart pasirašė sau mirties nuosprendį. Nes mokslininką - kad ir saugomą kibernetinio fago - ėmėsi medžioti žudikas, kuris lengvai patenka ir į realųjį, ir į virtualųjį, ir į bet kurį kitą pasaulį...

Iš anglų kalbos vertė
VIDAS MORKŪNAS

Serija "Pasaulinės fantastikos Aukso fondas"
273 tomas. Serija įkurta 1990 m.

John Barnes FINITY London, Gollancz, 2000
Copyright © by John Barnes, 1999

Cover art copyright © by Stephen Youl, 1999

Vertimas į lietuvių kalbą ©, leidykla "Eridanas", 2003
Elektroninė versija © Knygute.lt, 2010

Pirmoji dalis

IFVINO SĄLYGOS

Nesu avantiūristas ir negalėčiau pasigirti lakia vaizduote. Man nemielos jokios permainos, ypač jeigu jų atomazga būna netikėta. Todėl, nors ir nekantravau, rytą prieš pokalbį Konteke buvau įsitempęs, jaučiausi užspeistas į kampą. Jau žinojau, kad man turi nutikti kažkas neįprasta. Galbūt tai iš pagrindų pakeis mano gyvenimą.

Jei bent trupinėlių būčiau nujautęs, kas atsitiks, būčiau tuo nepatikėjęs; jei nors akimirkai man būtų atsivėrusi ateitis, būčiau padaręs ką įmanydamas, kad tik jos išvengčiau.

Aš esu Lailas Peripatas ir iki pat to ryto - o tada buvo penktadienis, 2062 metų gegužės 30, vadinasi, Atminimo diena, kuri jau nebešvenčiama, - tai štai, visą gyvenimą (jei neimsim domėn trumpų išvykų ir atostogų Ramiojo vandenyno krante) aš praleidau amerikiečių emigrantų kolonijoje Oklende, Naujojoje Zelandijoje. Mano tėvo tėvai atsikraustė į Oklendą 2019 metais, kai Amerikos

Reichas paskutinįsyk trumpam pravėrė duris išvykti emigrantams. Motinos kilmės šaknys siekė stebuklu išgyvenusius Mak-Arturo armijos kareivius, bet visa giminė tuo metu skurdo lyg bažnyčios pelės, taigi neapsakomai nudžiugo, kai mano mama susigiminiavo su pasiturinčių iškilėlių šeima.

2062-aisiais ta Oklendo dalis, kur aš užaugau ir gyvenu ligi šiolei, pradėta vadinti Mažuoju San Diegu. Gal jis kiek ir primena Kalifornijos miestą, kurį 1944 m. vokiečių povandeninis laivas-kamikadzė sulygino su žeme drauge nušluodamas ir Ramiojo vandenyno eskadros likučius. Sprogimo galia siekė gerą šimtą megatonų. Vaikystėje aš buvau gana abejingas nacionalinei istorijai, tad San Diegą įsiminiau tokį, koks yra dabar - labai lėkšta, beveik apskrita įlanka, daugelio mylių ilgio vandens pleištai, įsirėžiantys į sausumą (jų dugnas iki šiol nužertas stiklo šukėmis) - žodžiu, tik apgailėtinas buvusiojo miesto šešėlis.

Mano vaikystė buvo kone šlykščiai nuobodi ir banali. Beveik jokių įvykių. Tai dabar amerikiečių

nausėdija virto jaukiu ir klestinčiu kumpeliu, svarbiu Naujosios Zelandijos ekonomikai. Drauge su gerove atsirado ir minkštos smaragdinės pievelės, aptvertos stačiatvore, neaukšti plytų namukai su ilgomis prievažomis ir krepšinio lankais prie kiekvieno garažo. Visa tai ir dar daug ką, matytą senuose filmuose ir nuotraukose, dabar gamino iš plastiko arba nailono. Bet aš dar puikiai prisimenu purviną, netvarkingą savo ankstyvos vaikystės gyvenvietę ir pasakojimus apie pradisusią, rūdimis apėjusią pabėgėlių stovyklą, kurioje užaugo mano mama.

Keturiolikos aš niekuo nesiskyriau nuo bendramyžių amerikiečių emigrantų: svajojau asimiliuotis ir tapti tikru naujazelandu. Ir vis dėlto pašėlusiai didžiavausi savo šeimos amerikietiška praėjimi. Kai sukako aštuoniolika, man buvo suteikta dviguba pilietybė, ketveriems metams įstojau į Jos Didenybės laivyną. Bet kasmet balandžio devintąją(1) eidavau į kapines ir prisiekdavau Amerikos vėliavai, o paskui dar kartą prisiekdavau, jog kada nors mes nuveiksime tai, kas nepavyko Mak-Arturui. Skambant Amerikos himnui man

norėdavosi raudoti taip pat, kaip ir išgirdus “Dieve, sergėk karalienę” [\(2\)](#).

Vaikystėje buvau tykus ir uolus mokinukas, vėliau tapau uoliu studentu, paskui - uoliu jaunu mokslininku. 2050 metais - kaip tik tada aš įstojau į fizikos mokyklą - prasidėjo visaapimantis “atlydys”, ir man pavyko prisidėti prie tų, kurie pagaliau, po ilgos pertraukos, kibo į grynąjį mokslą. Baigęs studijas aš, kaip astronomas, buvau paskirtas į Naująjį Marko Vitmeno koledžą Oklende, persikėliau į nuosavą namą Mažajame San Diege ir ėmiau merginti Heleną Perdida, istorijos dėstytoją, kuri, kaip ir aš, buvo amerikietė emigrantė.

Jau minėjau, kad penktadienio, 2062 metų gegužės 30-osios, rytą mane apėmė nuojauta: atsitiks kažkas neįprasta ir patrauklu. Už lango skaisčiai švietė saulė, į tarnybą eiti man nereikėjo. Koledže išsirūpinau laisvadienį, mat ruošiausi vykti pokalbiui dėl darbo, kurį labai norėjau gauti. Man pačiam atrodė, kad galimybės - puikios. Net jei manęs ir nepriims, bent būsiu šauniai pralei-

dęs dieną: tas pokalbis - pakankamai rimta dingstis ištrūkti į Surabają. Mažiausiai kokius porą mėnesių nešokinėjau "Studebekeriu", o taip ilgai apsieiti be tokios rafinuotos pramogos tiesiog negalėjau. Iki jos buvo likusios dar kelios valandos, bet aš iš anksto jaudinausi, gardžiudamasis skrydžiu.

"Ovasis Times", kaip įprasta, gulėjo ant tako. Šįryt turėsiu pakankamai laiko peržvelgti spaudą - prisistatyti pokalbiui reikėjo tik po pusiaudienio.

Pirmasis puslapis riebiomis raidėmis skelbė: "HENRIKO VIZITAS Į OKLENDĄ". Senokai jau Australijos karalius nesilankė pas mus. Žemiau - informacija apie plečiamą emigrantų futbolo lygą Perte. Gūžtelėjau pečiais: tiesą sakant, niekuomet nejaučiau ypatingo entuziazmo mokytis amerikietiškojo futbolo taisykles. Net patys aršiausi futbolo gerbėjai guodėsi, jog pastaruoju metu emigrantų lygos rungtynės visai neįspūdingos.

Pasiėmęs laikraštį nužingsniavau namo, svajodamas apie užšaldytus pusryčius, kuriuos ketinau pasišildyti, ir staiga suklupau. Atsigręžęs nepa-

stebėjau nieko įtartina, tačiau, permetant laikraštį į kitą ranką, iš jo išslydo ir tiesiai man po kojomis nupleveno nedidelis žydro popieriaus lapelis. Pasilenkiau prie jo manydamas, kad tai eilinė reklaminė skrajutė. Bet ten buvo ne reklama.

Mielas Lailai Peripatai,

laikykis atokiau nuo Ifvino. Jis pavojingesnis, nei atrodo. Apsilankyk su Helena Saigone, kaip reikiant pailsėk per išveigines ir grįžk į darbą. Patariu tau kaip tikras draugas.

Iš pradžių pamaniau, kad raštelį atsiuntė Etvordas, fakulteto dekanas. Jis pratęs vartoti panašias frazes: "Patariu tau kaip tikras draugas". Bet dekanas būtų susiradęs mane ir nusitempęs į savo kabinetą - koks gi administratorius, būdamas bent šioks toks diplomatas, imsis dėstyti tokius dalykus juodu ant balto, ir dar nepasirašydamas?

Šis laiškas nebuvo panašus į draugišką - pajutau užmaskuotą grasinimą. Bet aš neturėjau jokių priešų.

Užšaldytų pusryčių pakuotę įmečiau į krosnelę ir ją įjungiau.

Aš net nepažinojau tokių žmonių, kurie manęs nemėgtų ar kuriuos erzinau.

Krosnelė dzingtelėjo ir išspjovė pakuotę su pusryčiais.

Dabar svarsčiau - aš apsitečiau skrebutį, užmečiau ant jo plonai papjaustytos jautienos ir "Ak-sominės", pagardinau A-1 iš paketėlio ir visa tai susiverčiau į lėkštę - taigi svarsčiau, kas dar, be manęs, kelių Konteko tarnautojų ir paties Džefrio Ifvino, žinojo, kad esu pateikęs paraišką įsidarbinti Konteke ir šiandien susiruošiau pokalbiui. Kuo įtempčiau svarsčiau, tuo paslaptینگiau man visa tai atrodė. Gal kažkas smarkiai griežia dantį ant Ifvino? O gal pačiame Konteke kas nors nenori, jog būčiau priimtas? Bet juk Ifvinas viso labo pasiūlė man "asmeninio statistiko" (kad ir ką tai reikštų) pareigas, todėl aš nesumojau, kuo toks pasiūlymas galėtų užkliūti kažkam taip smarkiai, kad tas kažkas imtųsi siųsti man tokį raštelį.

"Ovasis Times" kaip paprastai palaimingai apsiėjo be tikrų naujienų, užtat lyg iš gausybės rago

liejo komentarus tokiomis temomis, kurios nė kruopelytės nieko nedomino. Aš, kaip paprastai, žiaumoju sumuštinį ir tuo pačiu mėgavausi skaičiuodamas apie kūno kultūros pamokų problemas mokyklose, policijos ataskaitą apie tai, kaip buvo sučiuptas ir nukenksmintas psichas, elektroniniu paštu siuntinėjęs nešvankybes futbolininkėms; apie politiką, siekiant nenaudojamus golfo aikštynus pertvarkyti į viešąją poilsio gryname ore zoną; ir apie visa kita - žodžiu, apie tai, kas priminė man, kodėl esu linkęs gyventi Naujojoje Zelandijoje, šalyje, kuri "istorijos turi nedaugiau, nei būtina", kaip mėgdavau kartoti bičiuliams emigrantams.

Paskutinis kėsnis nuslinko į skrandį kaip tik tada, kai tyrinėčiau atsiliepiamus dėl paskutinės krikščionių bažnyčios mieste uždarymo. Keletas atkakliausių parapijiečių prieš savaitę parašė laišką, grasindami visiems pragaro liepsnomis. Laiškas pažadino naujazelandų humoro jausmą (kaip visuomet juos paveikė perdėtas rimtumas), taigi dabar srautu plūdo atsakymai, kupini sarkazmo ir pašaipų. Stabtelėjau pasvarstyti, kas

man skamba mieliau: sąvoka “rabinas ant pagalio”, žinoma, puiki, bet frazė “pripažinti visus bažnytinius susirinkimus afrodiziaku” kėlė įdomesnes asociacijas.

Peršokau į sporto puslapį, išvengdamas laiškų, iš kurių kaip visada tryško pagieža, ir gėdingai praleidau meno puslapį. Žinojau, jog iš tikrųjų derėtų geriau išmanyti meną - pagaliau juk tai vienintelė sritis, kurioje amerikiečiai išliko savimi, - bet taikytis su tokiu lygiu kasmet buvo vis sunkiau. Visa, kas kuriama dabar, geriausiu atveju atrodo šimtmečio senumo kūrinių perdirbinys.

Žvilgtelėjau į laikrodį: laiko dar turėjau, bet užsiimti nebebuvo kuo. Po tokios ilgos pertraukos derėjo kuo kruopščiau pasiruošti šuoliui. Įsitikinau, jog virtuvėje viskas išjungta, apsilvilkau striukę, išsinešiau bagažą, užrakinau duris ir patraukiau keliuku žemyn.

Staiga šmėstelėjo keista mintis: kam man ta prievaža? Automobilio aš neturiu, kaip ir visi mano pažįstami. Oklende nedaugiau kaip šimtas mašinų, priklausančių emigrantams, ir visos jos skirtos tik iškilmėms. Automobilius turi tik vy-

riausybės nariai ir du trys turčiai. Tuomet kam reikalingos prievažos? O jos įrengtos prie kiekvieno namo. Žinoma, bet kas man pasakytų, kad tai - tautinė amerikiečių tradicija, mūsų savimoneės dalis. Taip - bet kai užėjo okupacija, tik vienas iš trijų amerikiečių turėjo nuosavą automobilį. O gal išsigelbėti pavyko tik finansų vertėivoms ir dar kareiviams, kurie tuomet tarnavo užsienyje?

Laukdamas taksi turėjau apie ką pagalvoti. Lagaminas stovėjo kelkraštyje. Negalėčiau pasakyti, kad man būtų labai reikėję prasiblaškyti - rudens dienele pasitaikė puiki, ir to pakako.

Taksi privažiavo po kokių dviejų minučių. Jį tučtuojau apspito kaimynų vaikai, kuriems pasitaikė puiki proga pažaisti seną gerą žaidimą "mirtis taksi". Kadangi taksi draudžiama judėti, jeigu priešais jį yra žmogaus kūno temperatūros objektas, vaikai sustabdė automobilį, paprasčiausiai šokinėdami prieš jį, o paskui, susikibę rankomis ir apsupę, paėmė jį nelaisvę. Aš atsidusau, čiupau lagaminą ir patraukiau automobilio link.

Girdėjau, kaip automobilis maldauja palikti jį

ramybėje, grasina viską įrašysiąs, o vaikai tuo tarpu zujo pirmyn atgal, rašinėjo ant jo keiksmazodžius ir terliojo kvailus piešinėlius. Taksi automobiliai, vargšeliai, užprogramuoti elgtis mandagiai, jie gali ištartį tik šitokias ar panašias frazes: "O dabar, jei neprieštaraujate, man teks perduoti jūsų piešinuką vadovybei tam atvejui, jei kartais jūs imtumėt rašinėti negerus žodžius, nors aš nuoširdžiai tikiuosi, kad šitaip jūs nesielsite. Linkiu maloniai praleisti laiką".

Man prisiartinus, vaikai iškriko. Vaikystėje aš ir pats neretai šitaip smagindavausi, be to, dabar nelabai skubėjau, todėl smarkiai ant jų nepykau. Paprasčiausiai norėjau sėsti į automobilį ir jaučiausi nepatenkintas, kad teko eiti papildomus keturiasdešimt jardų, norint jį pasiekti.

- Jūs - misteris Lailas Peripatas, sere? Jei tai jūs, ar privalau nugabenti jus į šuolių katerį, sere? - gailiai paklausė automobilis, kai prisiartinau.

- Taip ir taip, - atsakiau. - Du lagaminus pasidėk į bagažinę.

Automobilis garsiai pokšteldamas atsidarė ir paklausė:

- Naudoti liftą, sere?

- Nebūtina, - ištariau ir įgriozdinau vidun kompiuterį bei lagaminą.

- Sere, - pridūrė automobilis, - jūsų namas praneša, kad termostatą sureguliuote, ko gero, aukštesnei temperatūrai, nei būtina jums nesant namie. Sere, jūsų laivas patvirtino, kad negražinsite savojo šuolių katerio anksčiau nei sekmadienio vakarą, sere. Sere, ar leisite namui, sere, sumažinti temperatūrą ir šitaip sutaupyti jūsų pinigų ir valstybinių degalų, sere?

Aš įlipau pro atviras šonines dureles, skirtas keleiviams, ir atsakiau:

- Taip, žinoma, tegul sumažina. Ar namas nori ką nors pasakyti, kol neišvažiuau?

- Ne, sere, be to, linki jums gero skrydžio, sere.

- Geras namas. Aš vertinu jo apdairumą ir pagarbų santykį bei stropumą.....

Pastabos

- 1) Balandžio devintąją pagerbiami žuvusieji Bantano (Filipinai) mūšyje 1944 m. Antrajame pasauliniame kare.
- 2) "Dieve, sergėk karalienę" - Didžiosios Britanijos valstybinis himnas.
- 3) Makas - amerikietiškas kreipinys (šnek.), nežinant pašnekovo pavardės. Atitinka kreipinius "drauguži", "žmogau".
- 4) Putojantis gėrimas iš šakniavaisių, pagardintas muskato aliejumi.
- 5) Koroneris - specialus teismo tardytojas, kurio pareiga ištirti neišaiškintomis aplinkybėmis staiga mirusių asmenų mirties priežastis, kai yra pagrindo manyti, kad mirtis smurtinė.
- 6) Mūsų realybėje Saigonas 1976 metais pervadintas Ho Ši Minu (red.past.).
- 7) Pats savaime (lot.).
- 8) Žodžių žaismas. Anglų k. veiksmažodis *shred* - pjaustyti, draskyti, plėšyti.
- 9) Zocalo - aikštė (Meksikoje)(isp.).

- 10) Stulpenis - kaktusų rūšis.
- 11) Žodžių žaismas - užuomina į anglų patarlę "*Curiosity killed a cat*" - "Smalsumas katę pražudė" (Daug žinosi, greit pasensi).